

Dokumentnamn Riktlinje för inhämtande av samtycke till sammanhållen journalföring			Sida 1(6)
Framtagen av Medicinskt ansvariga	Godkänd av Chef sektor stöd och omsorg SOU	Upprättad 2014 Reviderad 2015 2017 2018 2020 2023	Revideras 2026

Riktlinje för inhämtande av samtycke till sammanhållen journalföring

Inledning

Hälso- och sjukvården har genomgått stora strukturförändringar och antalet vårdgivare som involveras i vården av patienter ökar. Ändrade förutsättningar för hur vården bedrivs ställer nya krav på åtkomst till information över vårdgivargränser.

För att säker informationshantering ska kunna ske mellan vårdgivare och att samordning av vårdinsatser underlättas finns möjlighet att ta del av sammanhållen journalföring:

"ett elektroniskt system som gör det möjligt för vårdgivare att ge eller få direktåtkomst till personuppgifter hos en annan vårdgivare".

Sammanhållen journalföring bidrar till att få ett utökat beslutsunderlag för vård och behandling samtidigt som patientens inflytande och delaktighet stärks.

Sammanhållen journalföring

Sammanhållen journalföring innebär att vårdgivare under vissa förutsättningar kan få direktåtkomst till varandras elektroniska journalhandlingar och andra personuppgifter som behandlas för ändamål som rör vårddokumentation. Sekretessgränserna mellan vårdgivarna kan tillfälligt överbryggas när vårdgivarna öppnar upp sitt sekretessområde.

Ny lag ersätter bestämmelserna om sammanhållen journalföring mm

I patientdatalagen (SFS 2008:355) beskrivs att informationshantering inom hälso- och sjukvård ska vara organiserad så att den tillgodoser god patientsäkerhet, hög kvalitet samt främjar kostnadseffektivitet. Lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation från 1 jan 2023 ersätter bestämmelserna om sammanhållen journalföring i patientdatalagen, PDL, och innehåller även bestämmelser om de delar av socialtjänstens verksamheter som avser omsorg om äldre personer och personer med funktionsnedsättning.

Lagen innebär att vårdgivare och omsorgsgivare, genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande, under särskilda förutsättningar får tillgängliggöra och ta del av personuppgifter hos andra vårdgivare och omsorgsgivare.

Den nya lagen reglerar förutsättningarna för en sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation. I likhet med vad som idag gäller för sammanhållen journalföring inom hälso- och sjukvården är det frivilligt för vårdgivare och omsorgsgivare att ansluta sig till ett system med sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation. Det är dock endast anslutningen som är frivillig. Om en vårdgivare eller omsorgsgivare väljer att ansluta sig måste alla bestämmelser i lagen följas.

Nationell patientöversikt (NPÖ) - Direktåtkomst till information hos annan vårdgivare genom sammanhållen journalföring

Tillgången till en annan vårdgivares personuppgifter om en patient möjliggörs genom att vårdgivare ansluter sig till ett sammanhållet journalföringssystem.

I Östergötlands län kopplas vårdgivarnas olika journalsystem samman genom den tekniska infrastrukturen Nationell Patientöversikt (NPÖ).

Nationell Patientöversikt är ett nationellt IT-stöd som gör det möjligt för vårdpersonal att med patientens samtycke ta del av journalinformation som dokumenterats hos andra vårdgivare. Som namnet antyder är Nationell Patientöversikt en översikt av en patients uppgifter från flera journalsystem och inte en komplett journal.

Exempel på information som ses i översikten är diagnoser, ordinerade läkemedel, planerade och genomförda kontakter, laboratoriesvar och journalanteckningar.

Varje vårdgivare har sitt sekretessområde.

I Valdemarsviks kommun används även sammanhållen journalföring genom åtkomst till Panorama via ett annat elektroniskt system enligt läns-gemensamt beslut. Åtkomst beviljas av Region Östergötland och denna riktlinje gäller även användandet av Panorama under den tid som Panorama är i bruk.

I NPÖ är Valdemarsviks kommun både konsument och producent och i Panorama konsument

Behandling av personuppgifter

Vårdgivarnas ansvar för de personer vars personuppgifter behandlas beskrivs i EU data-skyddsförordning:

- De registrerade ska få information om när och hur deras personuppgifter behandlas och hur personuppgifter hanteras.
- Personen informeras om de behandlingar av personuppgifter som utförs och kontrolleras, ex. via loggkontroller, att inga obehöriga tar del av uppgifterna. Om patienten inte motsätter sig att uppgifterna ingår i det sammanhållna journalsystemet kan vårdgivaren ladda upp dem.

För att hälso- och sjukvårdspersonal ska få ta del av uppgifter som en annan vårdgivare gjort tillgängliga i den sammanhållna journalföringen krävs att:

- uppgifterna rör en patient som det finns en aktuell patientrelation med, dvs. när personal ansvarar för ett vårdåtagande eller planerar, utför eller följer vården. En vårdrelation kan pågå under en längre tid även om det sker avbrott vid ex. sjukhusvistelse eller växelvård
- uppgifterna kan antas ha betydelse för att förebygga, utreda eller behandla sjukdomar och skador hos patienten och
- patienten samtycker till att annan vårdgivare får ta del av uppgifterna

Samtycke

Utgångspunkten är att personuppgiftsbehandling är endast tillåten om den enskilde har lämnat sitt samtycke. Samtycket definieras som varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken den registrerade, efter att ha fått information, godtar behandling av personuppgifter. Samtycket ska vara frivilligt och innebär att den enskilde i praktiken måste ha ett fritt val att avgöra om uppgifter ska få behandlas.

Kravet på att samtycket ska vara särskilt innebär att ett generellt samtycke till behandling av personuppgifter inte kan godtas. Att samtycket ska vara en otvetydig viljeyttring innebär att det inte får råda någon tvekan om att den enskilde godtar behandlingen av personuppgifter.

Information till patient

Patienten ska få information om hur personuppgifterna ska behandlas och skyddas mot obehörig eller otillåten behandling samt möjligheten att spärra uppgifter i sammanhållen journalföring.

Informationen ska ges på ett sådant sätt att patienten kan förstå vad samtycket innebär för att kunna ta ställning. Om patienten inte ger sitt samtycke ska patienten vara införstådd med att vad det innebär ex. att personal inte kan ta del av andras vårddokumentation via sammanhållen journalföring. Patienten har rätt att när som helst återta samtycket.

Samtycke kan inhämtas av aktuell vårdgivare/utförare för att gälla en annan vårdgivare/utförare under förutsättning att det framkommer att samtycket gäller för den andra vårdgivaren/utföraren.

Inhämta samtycke och dokumentation

1. Informera patienten om vad ni avser att inhämta samtycke om och tillfråga om samtycke, lämpligtvis vid ankomstsamtalet.
2. Patientens ställningstagande (samtycke eller ej samtycke) dokumenteras journalen.
3. Inom hemsjukvård och korttidsvård ska tidsbegränsningen för samtycket sättas till förväntad vårdtid. För övrig verksamhet gäller samtycket tills vårdrelationen avslutas ex. vid utförarytbyte.

Samtycket gäller för personal inom samma verksamhet såvida inte patienten explicit uttrycker att samtycket är individuellt, dvs. riktat bara för en unik vårdperson inom verksamheten. I sådana fall dokumenteras denna begränsning i journalen.

Information på andra språk finns på www.1177.se

Lokal instruktion för Valdemarsviks kommun:

Legitimerad personal inom sektor stöd- och omsorg är ansluten till HSA- katalogen. HSA- katalogen är en nationell elektronisk informationskatalog som styr behörigheter och via medarbetaruppdraget ger rättigheter till åtkomsten av sammanhållen journalföring. Administratör finns utsedd som ansvarig för HSAkatalogen.

I HSA- katalogen lagras information om: vårdgivare, vårdenhet/områdesnivå, medarbetaruppdrag och personposter.
Enhetschef för hälso- och sjukvården ansvarar för vilka medarbetaruppdrag som skapas och vilka personer som tilldelas respektive uppdrag.
Hur administrering av medarbetaruppdrag går till beskrivs i Rutin för behörighet och loggkontroll samt i dokumentet "Ansvarsförbindelse för åtkomst till NPÖ och Panorama". Leg personal medges åtkomst efter att ha undertecknat ansvarsförbindelsen

Barn och ungdomar samtycke

Barn under 15 år bedöms efter mognadsgrad. Om legitimerad personal bedömer ett barn, under 15 år, är moget att ha förmåga att förstå informationen och ta ställning i frågan gäller givetvis barnets ställningstagande som beslut av samtycke.

För barn som inte bedöms moget att ta ställning gäller att samtycke erhållits om vårdrelation föreligger och barnet har behov av vård.

Barn över 15 år hanteras som vuxna.

Föräldrar eller närstående har ingen rätt att ge eller motsäga sig samtycke för sitt barn.

Patientens möjlighet att begränsa elektronisk åtkomst

Spärr

Vid inhämtande av samtycke till behandling av personuppgifter ska information ges till patienten om möjligheten att spärra uppgifter. Patienten har en uttrycklig rätt att motsätta sig att personuppgifter som dokumenteras i en verksamhet görs tillgängliga för någon annan som arbetar vid en annan verksamhet ex. via sammanhållen journalföring.

Om patienten vill spärra sina uppgifter ska patienten vara införstådd med vad det innebär ex. att personal inte kan ta del av andras vårddokumentation via sammanhållen journalföring.

Spärr kan återkallas endast av patienten själv. Enheten ansvarar för att i sitt journalsystem hantera patientens begäran om spärr.

Lokal instruktion Valdemarsviks kommun:

Önskar en patient spärra eller häva spärr inom Region Östergötlands journaldokumentation ska patienten själv kontakta den läkare som är ansvarig för aktuellt vårdtillfälle/vårdprocess alternativt vända sig till verksamhetschefen för den vårdenhet där vårdkontakten skett.

Har patienten frågor om att spärra journal kan kontakt tas med Regionens Patientkontor via Region Östergötlands växel 010-103 00 00.

Önskar en patient spärra eller häva spärr inom Valdemarsviks kommuns journaldokumentation som finns tillgänglig i sammanhållen journalföring ska patienten själv kontakta Valdemarsviks kommun. Kontakt tas med chef för hälso- och sjukvårdsenheten via kommunens växel 0123-19100 som kontaktar

administratör för patientjournal.

Nödåtkomst

Om samtycke inte kan inhämtas får direktåtkomst i sammanhållen journalföring endast ske om nödsituation föreligger och vårdgivaren bedömer att patientjournal från annan vårdgivare kan antas ha betydelse för patientens liv och hälsa. Nödåtkomst kan endast användas för en specifik nödsituation och skall dokumenteras i patientjournalen.

Nödrätt

Om det finns spärrade uppgifter om en patient och det föreligger fara för patientens liv eller att det föreligger allvarlig risk för hälsa, får verksamheten om patienten inte kan häva spärren, ta del av uppgift om vilken eller vilka verksamheter som har spärrat uppgifterna. Om verksamheten med ledning av denna uppgift bedömer att de spärrade uppgifterna kan antas ha betydelse för den vård som patienten oundgängligen behöver, får verksamheten begära hos den verksamhet som har spärrat uppgifterna att denne häver spärren.

Loggkontroller

Varje verksamhet som behandlar personuppgifter ska se till att åtkomst till personuppgifter som behandlas kan kontrolleras. Verksamheten ska utföra systematiska och återkommande kontroller av om någon obehörigen kommer åt personuppgifter. Loggningen avser att förebygga otillåten behandling av personuppgifter.

Egenkontroll och kvalitetssäkring

Ansvar

Kommunstyrelsen, KS

Kommunstyrelsen är den juridiska vårdgivaren för kommunens hälso- och sjukvård som är ytterst ansvarig för att det finns riktlinjer och instruktioner utifrån föreskrifter kring sammanhållen journalföring och inhämtande av samtycken

Verksamhetschef

- I ansvaret ligger att tillse att verksamheten har kännedom om riktlinjer, instruktioner och inhämtande av samtycke aktuella och ansvarar för att kompetens kring sammanhållen journalföring upprätthålls inom verksamheten. Uppgiften kan lämnas till enhetschef för hälso- och sjukvårdsenheten enligt denna riktlinje.

Medicinskt ansvariga

- Ansvarar för att upprätta riktlinjer för sammanhållen journalföring, åtkomst, loggningsfunktioner och för inhämtande av samtyckebeslut utifrån lagar och föreskrifter.

Enhetschef för hälso- och sjukvårdsenheten

- Ansvarar för att riktlinjer och instruktioner kring sammanhållen journalföring och inhämtande av samtyckebeslut är kända och efterlevs inom sitt ansvarsområde.
- Kontrollerar fortlöpande att legitimerad personal endast söker uppgifter ur patientjournal där det finns ett samtyckesbeslut om direktåtkomst dokumenterat i journalen och i samband med aktuell vårdrelation.
- Utför regelbundet loggkontroller i sammanhållen journalföring enligt kommunens riktlinjer och åtgärdar brist enligt riktlinjerna
- Ansvarar för att dokumentet "Ansvarsförbindelse för åtkomst till NPÖ/Panorama" skrivs under av den legitimerad personal som ska ha åtkomst till Sammanhållen journalföring samt avslutar medarbetare när uppdrag/anställning upphör.

Legitimerad personal

- Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal ska genom sitt egenansvar säkra följsamheten till riktlinjen och instruktioner om sammanhållen journalföring och inhämtande av samtycke.
- Legitimerad personal ska underteckna dokument "Ansvarsförbindelse för åtkomst till sammanhållen journalföring". Lämnas ut av chef för hälso- och sjukvårdsenheten innan åtkomst till sammanhållen journalföring medges, samt,
- Informerar chef för hälso- och sjukvårdsenheten om avslut av behörighet i samband med att uppdraget/anställningen upphör.
- Legitimerad personal utses som ansvariga att enligt denna riktlinje följa och tillse att information ges till patienter om sammanhållen journalföring och att samtyckesbeslut finns dokumenterade i journalen.
- Legitimerad personal ska ha god kunskap om och följa kommunens riktlinjer för obehörig åtkomst till dokumentation i sammanhållen journalföring

Referenser

- Samtycke om att ta del av vårddata. Partsgemensam överenskommelse Östergötlands län 2020